

Seriál regionálních kulatých stolů věnovaných tématu vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem (listopad 2014 - květen 2015)

Vzdělávání žáků s OMJ je tématem, které se prolíná různými úrovněmi vzdělávacího systému. Na úrovni terénu se jedná o školy, které tito žáci navštěvují (učitelé a ředitelé škol), popř. zřizovatele škol a rodiče žáků s OMJ. Na úrovni národní pak podobu vzdělávání žáků s OMJ (žáků cizinců) určují a ovlivňují MŠMT příslušnými zákony a vyhláškami a ostatní instituce (ČŠI, NIDV), pedagogické fakulty a ostatní vzdělavatelé učitelů, aj.

Klíčovým faktorem jsou však regionální instituce, které představují most mezi světem produkujícím zákony, vyhlášky a nařízení, a světem školní každodennosti, od kterého se očekává jejich naplňování. Z dlouhodobé zkušenosti vyplývá, že téma vzdělávání žáků s OMJ nespadá výlučně do agendy jedné instituce (např. školy), ale zasahuje naopak do činnosti mnoha subjektů, které se podílí na výsledné kvalitě zajištění této oblasti.

Společnost META proto v rámci projektu *Téma dne: Škola základ integrace*, spolufinancovaného z prostředků Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí připravila seriál regionálních kulatých stolů, jejichž cílem bylo přizvat všechny klíčové partnery, kteří jsou na úrovni jednotlivých krajů do procesu vzdělávání žáků s OMJ zapojeni. Kulaté stoly se uskutečnily ve spolupráci s Centry na podporu integrace cizinců (CPIC) v Plzeňském kraji, Praze, Ústeckém kraji, Pardubickém kraji a Libereckém kraji.

K odborné diskusi byli přizváni zástupci škol, a zřizovatelů, pracovníci krajských odborů školství, zaměstnanci NIDV, zástupci (CPIC), neziskové organizace pracující s cizinci, vzdělavatelé pedagogů i zástupci ostatních úřadů (OAMP, Úřad práce aj.). Příspěvky účastníků i následnými diskusemi se prolínalo několik klíčových témat.

Účastníci kulatých stolů poukazovali na nutnost **koordinace a komunikace institucí** zapojených do procesu vzdělávání žáků s OMJ, která je v současnosti nedostatečná také z důvodu velké rozdílnosti kompetencí a perspektiv jednotlivých aktérů. Jako problematická se jeví **absence regionálních koncepcí integrace** cizinců a nedostatečná koordinace tohoto procesu. Centrum na podporu integrace cizinců (CPIC) informovalo o záměru posílit svou koordinační a koncepční roli v regionech a dále rozšiřovat existující koordinační a podpůrné sítě a zapojovat do nich další iniciativy a subjekty.

V rámci diskuse o **roli institucí zapojených do integračního procesu** byl věnován prostor tématu **financování** aktivit zaměřených na vzdělávání žáků s OMJ a příslušné **legislativě**. V otázce financování aktivit bylo poukázáno na nevhodné **nastavení dotačních programů** a nedostatečnou flexibilitu **systému výzev**, a také na nedostatečnou informovanost ředitelů škol o možnostech a nástrojích finanční podpory vzdělávání žáků s OMJ. Diskutovaným tématem byla mimo jiné i **úloha poradenského segmentu**, konkrétně připravenost pedagogicko-psychologických poraden na jejich novou roli, která se formuje v novele školského zákona.

Dle zkušeností učitelů žáků s OMJ by k úspěšnému začleňování těchto žáků přispělo **zlepšení spolupráce a informovanosti všech zapojených** stran – školy, ředitele, učitelského sboru, třídního učitele, učitele češtiny jako druhého jazyka. Diskutovalo se také o možné **roli sociálních pedagogů** a zapojení **rodičů a komunity školy**, a v neposlední řadě **tlumočnicků**.

V průběhu setkání sdíleli účastníci příklady dobré praxe ve **vyučování češtiny jako druhého jazyka**. Pozornost byla také věnována praktickým a problematickým aspektům vzdělávání žáků s OMJ. Za nejpalčivější problémy byly označovány nedostatečné kompetence pedagogů při **tvorbě IVP**, **nedostatek kvalitních učebnic češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)** a financí na zajištění těchto učebnic a **chybějící metodická podpora** (včetně diagnostických jazykových nástrojů a dostatečné jazykové přípravy). Prostor pro zlepšení začleňování žáků s OMJ do vzdělávacího systému spatřují pedagogové ve zvýšení počtu asistentů pedagoga a v intenzivnější spolupráci s rodinami žáků.

Role a přínos migrantů působících ve školství s důrazem na dvojjazyčné asistenty byly tématem kulatého stolu v Praze. V průběhu setkání byly představeny **systemové změny pracovní pozice asistenta pedagoga** a příklady **dobré praxe zapojení cizinců jako asistentů pedagogů** na školách. Prezentace zkušených asistentů pedagogů se týkaly mimo jiné výhod vícejazyčnosti asistenta při práci s žákem s OMJ, role asistenta pedagoga při komunikaci rodičů a školy a podpory žáka s OMJ při jeho sociální adaptaci. Na kulatém stole měl také premiéru nový dokument *Když se hledá dvojjazyčný asistent* a byla zde uvedena aktualizovaná publikace *Hledá se dvojjazyčný asistent*.

(Všem zúčastněným děkujeme za obohacující setkání, příspěvky do diskuze, i vyjádření návrhů ke zlepšení situace.)